ENERGIA- JA ILMASTOSTRATEGIA

Järeää energiapuuta ja lahopuuta Kuhmosta Metsähallituksen hakkuilta. Kuva: Harri Hölttä

YmV 16.2.2017

Otto Bruun, suojeluasiantuntija

Suomen luonnonsuojeluliitto

Lähtökohdat arvionnille

- Taustalla Pariisin sopimus 2015 ja sen tavoitteiden valossa tiukka hiilibudjetti, joka huomioi sekä päästölähteet että hiilinielut, mikäli aiomme pysäyttää ilmaston lämpenemisen *siedettävälle tasolle*
- Suomi toteuttaa sitoumuksiaan EU:ssa päästöjen vähentämiseksi. EU:n vuodelle 2030 asetettujen tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia seurataan nyt tarkasti maailman metsäisissä maissa
- Uudet globaalit lämpötilaennätykset rikottiin vuosina 2014, 2015 ja 2016.
- Metsälajien uhanalaistumiskehitys on jatkunut
- Tavoitteena hallituksen energia- ja ilmastostrategiassa (11/2016):
  - kustannustehokkuus
  - **kasvihuonekaasupäästöjen ja ympäristöhaittojen vähentäminen**
  - Huoltovarmuus

Suomen luonnonsuojeluliitto

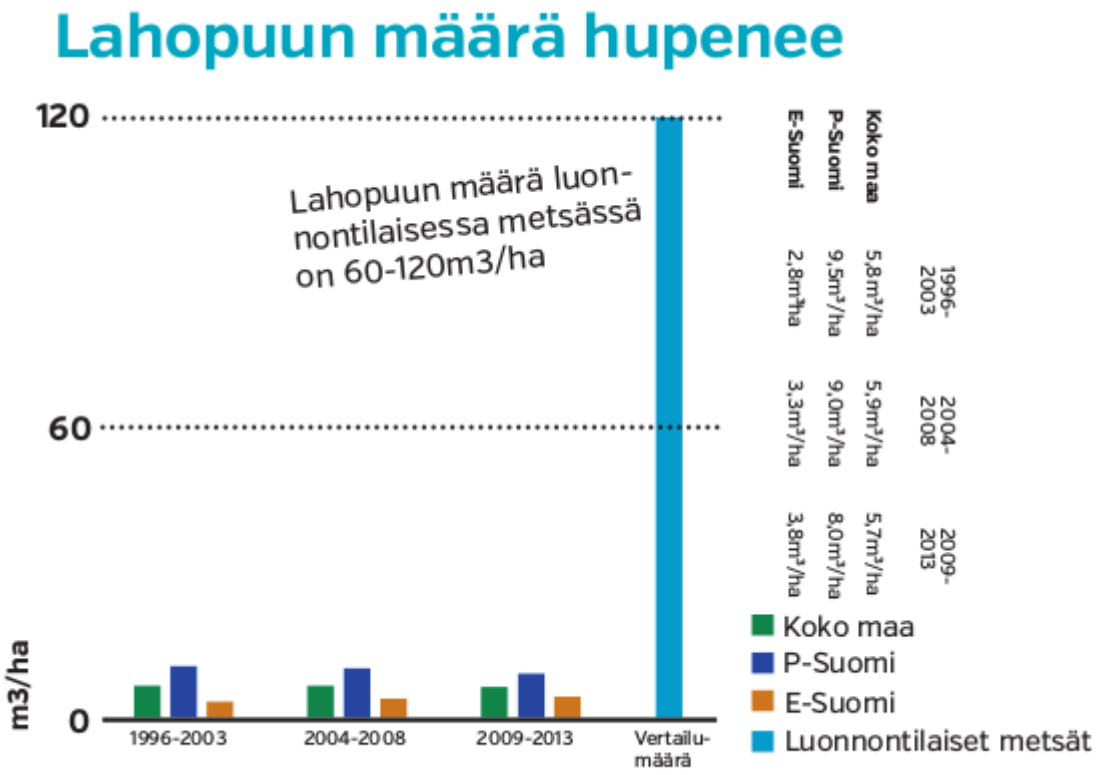
Kestävästi eroon fossiilisista?

- Hallituksen energia- ja ilmastostrategian tavoitteet öljystä ja kivihiilestä luopumiseksi melko kunniahimoisia. Suomen luonnonsuojeluliiton näkökulmasta selkeitä ongelmakohtia ovat:
  - turpeen energiakäytön lisääminen lähivuosina kasvattaa päästöjä verrattuna kivihiileen, turve on IPCC:n määritelmän mukaan (ja myös ilmaston kannalta) fossiilisen kaltainen polttoaine
  - biopolttoaineiden sekoitevelvoite (10-30 %) jatkaa öljyriippuvuutta ja hidastaa korvaavien teknologioiden/käyttövoimien hyödyntämistä liikenteessä, työkoneissa ja lämmityksessä. Muut Pohjoismaat panostaneet vaihtoehtoisiin käyttövoimiin ja öljykattiloista luopumiseen
  - Strategiassa energian säästön ja energiatehokkuus on sivuosassa → näiden rooli Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan tärkeä. Rakennusten energiasäästö ja omaenergiatuotanto potentiaaliltaan erityisen merkittävä
- Uusiutuvan energian 2 TWh kohdistuu vuosille 2018-2020: huutokauppamalli kiinnostava avaus
- Metsäbioenergialla on strategiassa tärkeä rooli liikenteen ja energiasektorin päästövähennysten toteuttamisessa. Strategia painottaa voimakkaasti metsäbioenergiaa:
  - Raaka-ainehankinnan perustana 15 miljoonaa kuutiota lisähakkuita, lisäys yli 20 %
  - 2015 hakkuut + luonnollinen poistuma 82 miljoonaa kuutiota, josta hakkuukertymä 68 miljoonaa kuutiota.
  - Lisähakkuiden jälkeen poistuma vastaa karkeasti ottaen kasvua, LUKE:n mukaan kaikkeen ei riitä puuta

Suomen luonnonsuojeluliitto

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

- Metsäluonnon uhanalaistumiskehitys liitoksissa järeän lahopuun vähyyteen – Etelä-Suomessa lahopuuta alle 4 kuutiota/ha ja kantojen nosto saattaa vähentää sitä entisestään
- Suomen metsälajeista 814 uhanalaisia viimeisen uhanalaisuusarvion mukaan (36 % kaikista)
- yli 5000 lajia riippuvaisia metsien lahopuusta.
- Puuntuotannon voimakkaan kasvattamisen ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen liitoksissa: päinvastaiset näkemykset perustuvat ylioptimistisiin oletuksiin
- Kantojen ja järeän puun osuus poltettavasta metsähakkeesta noin 15 %, myös tukijärjestelmien piirissä

Suomen luonnonsuojeluliitto

Vaikutukset hiilinieluihin, Suomen ilmastopaneelin (2015) näkemyksen perusteella

- Puun käytön lisääminen pienentää Suomessa metsien hiilinielua ja metsien hiilivarastoa vähintään vuosikymmeniksi eteenpäin verrattuna tilanteeseen, jossa käyttöä ei lisätä.
- Säilyttämällä puun käyttö nykyisellä tasolla saavutetaan ilmastohyöty keskipitkällä aikavälillä (50–100 vuotta). Hyvin pitkällä aikavälillä puun käytön ilmastohyödyt ovat fossiilisiin polttoaineisiin nähden selvät.
- Ilmastonmuutoksen hillintä vaatii lyhyellä aikavälillä (10–30 vuotta) kasvihuonekaasupäästöjen nopeaa rajoittamista.
- Eri puuenergian jakeilla on erilaiset päästöprofiilit koska järeä puu lahoaa hyvin hitaasti → kannon ja järeän puun energiakäyttö aiheuttaa lähivuosikymmeninä enemmän päästöjä kuin oksat ja harvennuspuu

→ Puun käytön voimakas lisääminen siten, että käyttöönotettavan biomassan hiili vapautuu lyhyellä aikavälillä hiilidioksidina ilmakehään, on arveluttavaa ja kasvattaa päästöjä merkittävästi ainakin vuoteen 2050 asti

Suomen luonnonsuojeluliitto

VNK:n tilaama vaikutusarvion yhteenveto: strategian vaikutukset metsänieluun ja kokonaispäästöihin

Sektori	2014	2030 WEM (ilman lisätoimia)	2030 WAM (lisätoimien kanssa)
Päästökauppasektori (ETS)	29	21	21
Taakanjakosektori (ESR, mm. liikenne ja maatalous)	30	26	21
Maankäyttösektori (LULUCF), josta	-21	-6	-4...-7
Metsämaa	-28	-13	-10...-13
Puutuotteet (HWP)	-4	-4	-5
Muu maankäyttö	11	12	11
Yhteensä	**38**	**41**	**36...39**

Yhteenveto vaikutuksista

- Metsäbioenergian voimakas kasvattaminen hakkuita lisäämällä uhkaa metsäluonnon monimuotoisuutta ja Suomen ilmastotavoitteita
- Metsämaiden viime vuosien hiilinielu pienenee lisähakkuiden seurauksena 55-65 %. Strategian vaikutusarvion mukaan Suomen kokonaispäästöt 2014-2030 pysyy tästä syystä karkeasti ottaen ennallaan, vaikka päästökauppa- ja taakanjakosektorilla tehdään useita päästöjä vähentäviä toimia ja Suomen velvoitteita on pidetty korkeina.
- Bioenergian nollapäästöolettamaan ja hiilinielun pienentämiseen perustuvat päästövähennykset liikenne- ja energiasektorilla ovat lähivuosikymmeninä laskennallisia – eivät todellisia
- Pariisin sopimus velvoittaa huolehtimaan hiilinieluista ja varastoista, joten strategian suhde globaaleihin ilmastotavoitteisiin on ongelmallinen. Strategia ei ohjaa riittävästi haitaltaan vähäisten tai vähäpäästöisten bioenergian muotojen käyttöön
- Suomen tulisi korvata fossiiliset polttoaineet ja turve edistämällä energian säästöä, energiatehokkuutta sekä vähäpäästöistä uusiutuvaa energiaa.

Suomen luonnonsuojeluliitto

Kiitos!
Otto Bruun
otto.bruun@sll.fi,
040 631 3399